

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

VŨ THẮNG

MỎ THAN MẠO KHÊ
TRONG THỜI KÌ ĐỔI MỚI
(1986 - 2010)

Chuyên ngành: LỊCH SỬ VIỆT NAM
Mã số: 60.22.54

LUẬN VĂN THẠC SĨ LỊCH SỬ

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. NGUYỄN DUY TIẾN

THÁI NGUYÊN - 2011

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan những số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và chưa hề được sử dụng để bảo vệ một học vị nào khác.

Tôi cam đoan rằng mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận văn đều đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Tác giả luận văn

Vũ Thắng

MỤC LỤC

Trang phụ bìa	
Lời cam đoan.....	i
Mục lục.....	ii
Danh mục các chữ viết tắt.....	iv
Danh mục các bảng.....	v
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề	3
3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu và nhiệm vụ của đề tài.....	4
3.1. Đối tượng nghiên cứu.....	4
3.2. Phạm vi nghiên cứu.....	5
3.3. Nhiệm vụ của đề tài.....	5
4. nguồn tài liệu và phương pháp nghiên cứu.....	5
4.1. Nguồn tài liệu	5
4.2. Phương pháp nghiên cứu.....	5
5. Đóng góp của luận văn	6
6. Kết cấu luận văn	6
Chương 1. KHÁI QUÁT VỀ MỎ THAN MẠO KHÊ TRƯỚC NĂM 1986.....	7
1.1. Mỏ than mạo Khê dưới thời thực dân pháp cai trị (1884 - 1945).....	7
1.1.1. Sự hình thành mỏ than Mạo Khê	7
1.1.2. Tình hình hoạt động của mỏ than Mạo Khê.....	9
1.2. Mỏ than Mạo Khê dưới chính quyền cách mạng (1946 - 1985).....	16
1.2.1. Khôi phục, tổ chức sản xuất.....	16
1.2.2. Những khó khăn thử thách.....	21
Tiểu kết.....	24

Chương 2. MỎ THAN MẠO KHÊ TỪ NĂM 1986 - 2000.....	25
2.1. Đường lối, chủ trương của đảng, nhà nước, bộ năng lượng về ngành than nói chung và của đảng bộ mỏ than Mạo Khê nói riêng.....	25
2.1.1. Đường lối, chủ trương của Đảng, Nhà Nước, Bộ Năng lượng	25
2.1.2. Chủ trương của Đảng bộ mỏ than Mạo Khê	34
2.2. củng cố, xây dựng cơ sở vật chất và đội ngũ công nhân.....	36
2.2.1. Củng cố, xây dựng cơ sở vật chất	36
2.2.2. Đội ngũ công nhân	37
2.3. Thực hiện sự đổi mới ở mỏ than Mạo Khê	40
2.4. Hoạt động sản xuất, kinh doanh.....	46
Tiểu kết.....	55
Chương 3. MỎ THAN MẠO KHÊ TỪ NĂM 2001 - 2010.....	56
3.1. Tiếp tục xây dựng, củng cố đội ngũ công nhân.....	56
3.2. Đổi mới công tác quản lí trên nhiều lĩnh vực	66
3.3. Hoạt động sản xuất kinh doanh	67
3.4. Vị thế mỏ than Mạo Khê trong sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước	75
Tiểu kết.....	81
KẾT LUẬN	82
TÀI LIỆU THAM KHẢO	85

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Viết tắt	Viết đầy đủ
CBCNV	Cán bộ công nhân viên
CNXH	Chủ nghĩa xã hội
HĐBT	Hội đồng bộ trưởng
TKV	Tập đoàn Than - Khoáng sản Việt Nam
TW	Trung ương

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1. Bảng số lượng công nhân viên mỏ Mạo Khê từ năm 1987-1994.....	38
Bảng 2.2. Tổng số công nhân viên mỏ Mạo Khê từ năm 1997 - 2000).....	38
Bảng 2.3. Sản lượng than nguyên khai và than sạch	49
Bảng 2.4. Kết quả sản xuất kinh doanh năm 1999 - 2000	53
Bảng 3.1. Số lượng công nhân kỹ thuật.....	58
Bảng 3.2. Phân bố tỉ lệ công nhân nam - nữ	61
Bảng 3.3. Kết cấu tuổi đời CBCNV mỏ than Mạo Khê.....	62
Bảng 3.4. Cơ cấu lao động theo trình độ học vấn.....	63
Bảng 3.5. Cơ cấu độ tuổi lao động công nhân kỹ thuật.....	64
Bảng 3.6. Các chỉ tiêu của mỏ than Mạo Khê từ năm 2000 đến năm 2002	68
Bảng 3.7. Chỉ tiêu sản xuất từ năm 2007 - 2010.....	73
Bảng 3.8. Dự kiến kế hoạch tiêu thụ than	78

MỞ ĐẦU

1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI

Việt Nam đang thực hiện công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước phấn đấu vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng văn minh. Để thực hiện điều đó, chúng ta phải phát triển nền kinh tế đất nước với nền công nghiệp hiện đại, khoa học kỹ thuật tiên tiến.

Ngành công nghiệp đã và đang đóng vai trò hết sức quan trọng đối với sự phát triển kinh tế của đất nước. Trong ngành sản xuất hiện nay như dầu khí, điện năng... đang phát triển nhưng chưa thật sự mạnh. Chính vì vậy, ngành sản xuất than đang giữ vai trò trọng yếu trong một số ngành công nghiệp như nhiệt điện, luyện kim... Ngoài ra, than còn là mặt hàng xuất khẩu sang Pa-na-ma, Nhật Bản... thu ngoại tệ mua sắm máy móc phục vụ cho sản xuất, góp phần quan trọng vào thúc đẩy sự phát triển kinh tế của đất nước.

Với vai trò quan trọng như vậy, việc hiện đại hóa ngành sản xuất than là rất cần thiết và được Đảng, Chính phủ chú ý quan tâm. Do đó ngành than đã có nhiều chuyển biến tích cực, được thống nhất quản lý theo mô hình tập đoàn kinh tế mạnh trong cả nước. Ngành than hiện nay đã từng bước được ổn định và phát triển không ngừng. Để đạt được những kết quả đó, ngành than đã phải khắc phục những khó khăn, giải quyết các vấn đề tồn đọng như cải thiện năng lực sản xuất, tổ chức sản xuất hợp lý, đào tạo đội ngũ cán bộ, công nhân có tay nghề cao, giảm chi phí lao động, nâng cao năng suất và hạ giá thành sản phẩm. Ngoài sự lãnh đạo của Đảng và Chính phủ, sự lãnh đạo trực tiếp của Tổng Công ty Than Việt Nam, mỏ than Mạo Khê đang phấn đấu vượt qua mọi khó khăn thử thách để sản xuất ra nhiều sản phẩm, góp phần vào phát triển nền kinh tế đất nước.

Mỏ than Mạo Khê có lịch sử khai thác hơn 158 năm. Mỏ đã có nhiều thành tích trong hoạt động sản xuất cũng như chiến đấu bảo vệ tổ quốc trong

thời kì chiến tranh. So với các mỏ than khác hiện nay, mỏ than Mạo Khê có trữ lượng và quy mô khai thác lớn, có hệ thống sản xuất hoàn chỉnh từ khâu vận tải, sàng tuyển đến tiêu thụ sản phẩm.

Công ty Trách nhiệm hữu hạn Một Thành Viên than Mạo Khê - TKV ngày nay, tiền thân là mỏ Mạo Khê được thành lập vào ngày 15/11/1954. Trong suốt quá trình phát triển của mình để thích ứng với điều kiện thực tế vào những thời kì cụ thể, do đó công ty đã trải qua 3 lần đổi tên.

+ Năm 1996, thành lập doanh nghiệp Nhà nước là mỏ than Mạo Khê (quyết định số 2605/QĐ/TCCB ngày 17/9/1996 của Bộ trưởng công nghiệp).

+ Năm 2001, đổi thành Công ty Trách nhiệm hữu hạn Một Thành Viên than Mạo Khê (quyết định số 405/QĐ - HĐQT ngày 1/10/2001 của HĐQT Tổng Công ty than Việt Nam).

+ Năm 2006, đổi thành Công ty Trách nhiệm hữu hạn Một Thành Viên than Mạo Khê - TKV (quyết định số 2461/QĐ - HĐQT ngày 8/11/2006 của HĐQT tập đoàn TKV).

Công ty than Mạo Khê hiện nay ngày càng phát triển trên mọi phương diện hoạt động sản xuất cũng như kinh doanh, hoàn thành xuất sắc mọi nhiệm vụ được giao, sản xuất được hàng triệu tấn than cho Tổ quốc, góp phần xây dựng tỉnh Quảng Ninh trở thành một tỉnh giàu, đẹp.

Mỏ Mạo Khê có vai trò quan trọng trong sản xuất than cho Tổ quốc, nhưng đến nay chưa có một công trình nghiên cứu nào tìm hiểu về những thành tựu và khó khăn của Mỏ trong hoạt động sản xuất. Giải quyết được vấn đề này không chỉ góp phần vào tìm hiểu lịch sử của giai cấp công nhân Quảng Ninh nói riêng mà còn góp phần vào tìm hiểu giai cấp công nhân Việt Nam nói chung trong giai đoạn hiện nay; một trong những vấn đề cần được các giới quan tâm hơn nữa. Từ những lí do trên, chúng tôi đã quyết định chọn mỏ than Mạo Khê trong thời kì đổi mới từ (1986 - 2010), làm luận văn thạc sĩ khoa học lịch sử.

2. LỊCH SỬ NGHIÊN CỨU VẤN ĐỀ

Hoạt động sản xuất của ngành than không chỉ được các đồng chí lãnh đạo của Đảng, Chính phủ quan tâm mà còn thu hút giới nghiên cứu lịch sử ở cả Trung ương và địa phương. Hiện nay các nhà nghiên cứu lịch sử chú trọng tìm hiểu về sự phát triển kinh tế của đất nước trong thời kì công nghiệp hóa, hiện đại hóa và đã xuất bản những công trình nghiên cứu khoa học có giá trị thực tiễn cao.

Nguyễn Hữu Thắng (chủ biên), *“Nâng cao năng lực cạnh tranh của các doanh nghiệp Việt Nam trong xu thế hội nhập kinh tế quốc tế hiện nay”*, Nxb Chính trị Quốc gia (2008); PGS.TS Hà Huy Thành (chủ biên) với tác phẩm, *“Thế chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam”*, Nxb Chính trị Quốc gia (2006); PGS.TS Nguyễn Chơn Trung, Trương Gia Long (đồng chủ biên) tác phẩm *“Phát triển các khu công nghiệp, khu chế xuất trong quá trình công nghiệp hoá hiện đại hoá”*, Nxb Chính trị Quốc gia (2004)... Những tác phẩm của các nhà nghiên cứu nêu trên đã làm rõ về sự năng động của nền kinh tế thị trường. Tuy không đề cập đến hoạt động của mỏ than Mạo Khê nhưng đây là nguồn tài liệu quan trọng để chúng tôi tìm hiểu, nghiên cứu về quá trình phát triển của mỏ than Mạo Khê trong thời kì đất nước đổi mới.

Ngoài các tác phẩm nghiên cứu về lịch sử dân tộc, hướng tìm hiểu về lịch sử phong trào công nhân cũng được nhiều nhà nghiên cứu quan tâm. Đến nay, đã có nhiều công trình nghiên cứu về đề tài này: Lê Duẩn biên soạn *“Giai cấp công nhân và liên minh công nông”*, NxbST, Hà Nội (1976); Trần Văn Giàu biên soạn *“Giai cấp công nhân Việt Nam”* (2003); Lê Duẩn với tác phẩm *“Vai trò của giai cấp công nhân Việt Nam và nhiệm vụ của công đoàn trong cách mạng xã hội chủ nghĩa”* (Nxb Sự thật 1975); *“Lịch sử phong trào công nhân mỏ Quảng Ninh”*, Tập I, Ty Văn hoá Thông tin xuất bản (1974).

Ở địa phương, công tác chỉ đạo biên soạn lịch sử Đảng bộ tỉnh và các địa phương, lịch sử các ngành, nghề, nhà máy, xí nghiệp... rất được coi trọng. Ban Nghiên cứu Lịch sử Đảng Tỉnh ủy Quảng Ninh biên soạn “*Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam Tỉnh Quảng Ninh*”, Tập I (1928 - 1945); Hồi kí của đồng chí Hải Thanh, “*Tiếng chuông Bắc Mã*”, Hội văn hóa nghệ thuật Quảng Ninh xuất bản (1985); “*Quảng Ninh thi đua đổi mới và phát triển*”, Hội đồng thi đua và Ban Tuyên giáo Tỉnh ủy xuất bản; Ban tuyên giáo Tỉnh ủy biên soạn cuốn “*Lịch sử phong trào công nhân Khu mỏ than Quảng Ninh 1846-1975*”.

Thực hiện nghiên cứu biên soạn lịch sử Đảng bộ và lịch sử truyền thống. Ban chấp hành Đảng bộ huyện Đông Triều đã biên soạn “*Lịch sử Đảng bộ huyện Đông Triều*”, (9/1995). Đối với các mỏ than trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh cũng rất coi trọng công tác biên soạn lịch sử ngành, lịch sử truyền thống của đơn vị. Đến nay các Công ty than Nam Mầu, Hà Tu, Mạo Khê... lần lượt biên soạn lịch sử ngành. Riêng mỏ than Mạo Khê, nhân dịp kỉ niệm 50 năm khôi phục, xây dựng và phát triển (15/11/1954 - 15/11/2004), lãnh đạo Công ty Than Mạo Khê cho ra mắt cuốn sách “*Truyền thống công nhân Công ty Than Mạo Khê*”, trên cơ sở bổ sung, chỉnh lí cuốn “*Truyền thống công nhân mỏ than Mạo Khê*”, (1846 - 1994), và biên soạn tiếp chặng đường lịch sử từ năm 1994 đến năm 2004.

Tuy vậy cho đến nay vẫn chưa có một công trình khoa học nào nghiên cứu một cách có hệ thống về mỏ than Mạo Khê trong thời kì từ năm 1986 - 2010. Chúng tôi đánh giá cao các công trình nghiên cứu trên và coi đó là nguồn tư liệu quý giúp chúng tôi hoàn thành luận văn này.

3. ĐỐI TƯỢNG, PHẠM VI NGHIÊN CỨU VÀ NHIỆM VỤ CỦA ĐỀ TÀI

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Hoạt động sản xuất than ở mỏ than Mạo Khê thời kì đổi mới (1986- 2010).